

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, י"ט סיון תשפ"א

מסכת יומא מ"ט-נ"ה ♦ מעשרות ד', ד' - ה', ג'

גליון מס' 1149

השבוע בגליון

- ♦ "עבודת יום הכיפורים" בשאר ימות השנה
- ♦ כניסה לקדש הקדשים בכל ימות השנה
- ♦ כיצד התפלל הכהן הגדול בארמית?
- ♦ הכהן הגדול כשליח ציבור:

- ♦ טעמי המקרא מהווים הוכחה לפיסוק הפסוקים?
- ♦ חלק מהטעמים נשכחו במהלך הדורות
- ♦ לקרוא בלא טעמים
- ♦ "מאה על מאה" - ריבוע?

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

ותחזנה עינינו - 2

הפסק הבא התקבל במערכת בעת לימוד מסכת יומא לפני שני מחזורים:

בס"ד פרשת בשלח תשס"ו

לכבוד מערכת מאורות הדף היומי. היה זה לפני ארבעים ושש שנים.

בתקופת ילדותי נהגתי להסתפר בבני ברק אצל ספר בשם 'רומן', ברחוב הרואה פינת שדרות ירושלים. 'רומן' גדל באירופה בבית הוריו המתבוללים. מעולם לא פתח חומש, ולא ידע מאומה על יהדות.

יום אחד הוא שח במספרה, כמשיח לפי תומו, כי בעודו ילד בתקופת השואה, הוא התחבא במרתפי הוותיקן ברומא, עם מאות יהודים שהסתתרו שם מאימת הנאצים.

באחד המסדרונות היה פסל עם צלב, וכל היהודים שעברו ליזו הסבו את פניהם ולא הביטו לעברו. חוץ ממני. לא הבנתי מדוע הם מסבים את פניהם.

דף נב/א חמש מקראות

טעמי המקרא מהווים הוכחה לפיסוק הפסוקים?

גמרתנו מונה חמשה פסוקים בתורה, שבהם מצוייה מלה שאפשר לשייכה הן למילים שלפניה והן למילים שלאחריה, ולא עלה בידי חכמים להכריע בדבר. "חמש מקראות אין להם הכרע". אחד הפסוקים הוא **וּבְמִנְרָה אֲרַבְעָה גְבָעִים מְשַׁקְּדִים פְּתַרְיָה וּפְרַחְיָה** (שמות כה/לד). אפשר לפרש את הפסוק כי על ארבעת הגביעים להיות משוקדים, "ובמנרה ארבעה גביעים משקדים". אפשר גם לפרש, כי המלה משוקדים שייכת לחציו השני של הפסוק - "משקדים כפתריה ופרחיה", שעל כפתוריה ופרחיה של המנורה להיות משוקדים.

מדוע ה"אתנחתא" אינה מפסקת את הפסוק? השאלה המתבקשת היא, הואיל וטעמי המקרא ידועים לכל, ובאמצעותם הפסוקים מחולקים לפי תכנם, מדוע הסתפקו חכמים בדבר? הנה, הפסוק על טעמיו, מחולק ומפוסק היטב באמצעות האתנחתא שתחת המלה "גביעים": **לוּ וּבְמִנְרָה אֲרַבְעָה גְבָעִים מְשַׁקְּדִים פְּתַרְיָה וּפְרַחְיָה**:

האתנחתא, כשמה כן היא, מורה על עצירה והפסקה, לפי שכאן מסתיים משפט. ברורה, איפוא, כוונת הפסוק, ויש, איפוא, לברר מה מקור הספק.

הריטב"א כתב את הדברים הבאים: "נראה פירושו שאין להם הכרע מלשון דקראי, כל היכא דליכא פיסוק דקראי או הפסק טעמים. דאילו השתא דאיכא פיסוק דקראי והפסק טעמים, נתברר ספיקן". כלומר, מלשון הפסוק אין הכרע, אך כיום שבידינו חלוקה לפי פסוקים ויש בידינו טעמי המקרא, יש הכרע. את דבריו אפשר להבין לאור שיטת ראשונים הסוברת, כי לדעת רבי יוחנן (לז/א), עזרא הסופר הוא שתיקן את הטעמים, אך למשה רבינו ע"ה נמסרה התורה ללא טעמים כלל [ואה אנציקלופדיה תלמודית כרך כ' עמוד תקצ"ח-ט']. לדעת הריטב"א, איפוא, דברי גמרתנו שיש חמשה מקראות ללא הכרע, הרי הם לשיטה הסוברת, כי הטעמים נתקנו על ידי עזרא הסופר, ולמעשה ספקות אלה הוכרעו על ידי עזרא הסופר בהטעימו את הפסוקים.

לעילוי נשמת מורנו הגה"ח

רבי **שמואל צבי קובלסקי** זצ"ל
בן הר"ר בנימין ז"ל נלב"ע כ"ג בסיון תשנ"ג
תנצב"ה

נר ה'
נשמת
אדם

זעילוי נשמת

מרת **אסתר איינהורן** ע"ה
ב"ר דוד ז"ל נלב"ע כ"ג בסיון תש"ס
תנצב"ה

הנוצחה ע"י ידידנו הר"ר **חיים נפתלי איינהורן** ומשפ' שיחיו - פ"ת

זעילוי נשמת

מרת **רבקה הירש** ע"ה
ב"ר מנחם אריה ז"ל נלב"ע כ"ד בסיון תש"ס
תנצב"ה

הנוצחה ע"י ידידנו בני המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

לעילוי נשמת
הרב **בן ציון צבי גולדשטיין** ז"ל בן ר' יצחק אייזיק ז"ל נלב"ע ט"ז בסיון תשנ"ג
ומרת **הניה גולדשטיין** ע"ה בת ר' נתן ז"ל נלב"ע י"ח סיון תשע"ב
תנצב"ה

הנוצחו ע"י בנם ידידנו הר"ר **שמעון אברהם יהודה** ומשפ' שיחיו

חלק מהטעמים נשכחו במהלך הדורות: ואילו המהרש"א כותב, כי אף שהטעמים ניתנו בסיני, לא היה בכחם להכריע את הספק מפני סיבה עצובה: חלקם נשכחו במהלך הדורות והיו ספקות היכן מיקומם המדוייק.

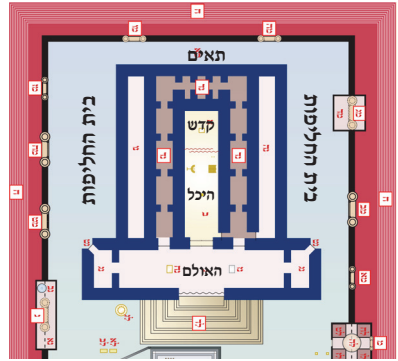
מחלוקת זו משפיעה הלכה למעשה על קריאת התורה.

לקרוא בלא טעמים: בספר שערי אפרים (שער ג' ט"ו) כתב, כי בקריאת התורה יש לקרוא פסוקים אלה ברצף, ללא ניגון הטעמים, כדי שלא ייראה כאילו אנו מכריעים בספק שהאמוראים הקדושים הותירוהו ללא הכרעה.

דבריו עולים בקנה אחד עם שיטת הסוברים, כי דברי גמרתנו נסובים לכל השיטות, גם לאלה הסוברים שהטעמים ניתנו למשה בסיני, וכפי שכתב המהרש"א. ברם, לשיטת הריטב"א, אין כוונת הגמרא כי הספק שריר וקיים, אלא שעד שלא ניתנו הטעמים אפשר היה להסתפק בכוונת פסוקים אלה [אולם, יעויין בתוספות שכתבו, כי גם אחרי הטעמים אין הכרע על "משוקדים", וראה בהגות על הריטב"א].

דף נב/א, ההיכל מאה על מאה ברום מאה
"מאה על מאה" - ריבוע?

אמרו חכמים על בית המקדש השני: "ההיכל מאה על מאה ברום מאה". היינו: אורך ההיכל ורחבו, מאה אמה, כמו גם גבהו. ההבנה הראשונית היא, כי כוונתם לריבוע של ממש, ששיעור כל אחד מצלעותיו הוא מאה אמה. אכן, זו שיטת הרמב"ם (בפירושו למסכת מידות ובהלכות בית הבחירה). נשים לב, כי החלק האחורי של האולם היה ברוחב מאה אמה, במקום בו היה פתח להיכל, אך מידות ההיכל עצמו היו מצומצמות יותר. עם זאת, המקדש עצמו, על האולם, ההיכל, קדש הקדשים והחדרים שלצדו, היו בתוך מבנה רבוע, שמידותיו מאה על מאה אמה, וזו כוונת חכמים.

ברם, הדעה הרווחת בין יתר הראשונים אינה כן. לדעתם, וכך נעשה ברוב האיורים הנפוצים, צורת ההיכל והאולם היא כצורת האות הלטינית T הפוכה. ראשה המאוזן הוא האולם ובית החליפות, וגופה המאונך הוא ההיכל וקדש הקדשים.

לפי שיטות אלו, אין כוונת חכמים שההיכל היה מאה על מאה אמה רבוע, אלא שארכו המירבי ורחבו המירבי הגיעו למאה על מאה (עיי' במידות שם במפרשים ובתוי"ט באורך, וכן גם לדעת הרמב"ם אינו מאה על מאה אמה במדוייק, ראה מדות סוף פ"ד ובפירוש המשניות שם).

לפרשנות זו השלכה למקומות אחרים. אם בלשון חז"ל "מאה על מאה" אין הכוונה כבשפה המדוברת לריבוע בדווקא, הרי שאף לשונות אחרים שבחז"ל מתפרשים כן.

במידות הר הבית אמרו חז"ל, שהוא "ת"ק אמה על ת"ק אמה". גם כאן אפשר להבין כי מדובר בריבוע מדוייק. אולם, כיום ניכר לכל, כי הכותל המזרחי והכותל המערבי אינם מקבילים ואינם משלימים ריבוע.

ברם, לאור האמור, אין בכך כל קושי, כיוון שחז"ל נקטו את השיעורים המרביים בלבד; האורך והרוחב הגיעו עד למקסימום של חמש מאות אמה, אף אם במקומות מסויימים השיעור היה פחות מכך (מידות ומשקלות של תורה עמוד רמ"ו).

אף בשיעור רביעית הלוג, המהווה אבן מידה לשיעורים רבים שבתורה, כגון, שיעור כוס קידוש ושיעור שתיה לברכה אחרונה ועוד, אמרו חז"ל, שהוא כגודל כלי של "אצבעיים על אצבעיים ברום אצבעיים וחצי אצבע וחומש אצבע" (פסחים קט/א). ההבנה הפשוטה היא שמתואר כאן גדלה של קוביה המכילה רביעית. משום כך תמה רבינו הגאון רבי יחזקאל לנדא זצ"ל, בעל נודע ביהודה, הן רביעית הלוג היא, כידוע, ביצה ומחצה [הלוג שש ביצים]. והנה, בקוביה בגודל הנזכר בגמרא נכנסות שלש ביצים בנות זמננו! (ראה צ"ח פסחים קט/ב). מכאן הסיק (שם) כי הביצים של זמננו קטנו, ואי אפשר לאמוד בהן שום שיעור. הנחתו זו פתחה פולמוס גדול שלא פסק עד היום. אולם, לדעת ראשונים אחדים יתכן כי חז"ל לא כיוונו לכלי בצורת קוביה, אלא לכלי מעוגל שצורתו כחצי ביצה וקוטרו "אצבעיים על אצבעיים" וגובהו "חצי אצבע וחומש אצבע". כלי כזה מכיל מחצה בדיוק מהקוביה האמורה, ונכנסות בו ביצה וחצי בלבד וכפי שנזכרנו לעיל, כי יש מקומות בהם השתמשו במדות מרובעות אף על פי שהמדה לא היתה מרובעת [מידות ומשקלות של תורה, פרק פ"ט, וע"ש שזו גם דעת הלבוש במספר מקומות - עטרת זהב סימן שכ"ד ולבוש החור סימן תנ"ו. וע"ש עוד בפרק צ' שיש ראשונים שכתבו מפורשות כי השיעור הוא בכלי מרובע].

אחד הכמרים הבחין בכך ואמר לו: "אתה היחיד מכולם שאינו מזלזל בצלב, מגיע לך פרס. בא ואראה לך משהו".

הוא החל לרדת בגרם מדרגות, ואני צעדתי אחריו. ירדנו קומות אחדות, הוא ניגש לדלת, פתח אותה ואמר לי: "זה שלכם". ראיתי אולם ענק, מלא בכלי זהב. ראיתי חנוכיה גדולה מזהב, והרבה סירים וקערות מזהב. אחרי דקות אחדות הוא סגר את הדלת.

כאשר הספר סיים לספר את המעשה, אמרתי לו: "זכית לראות את כלי המקדש, אבל חבל שלא הבנת מה אתה רואה".

בתפילה ובציפייה לבניין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

ש. ש.
בני ברק

ומכאן, למכתב מרתק נוסף.

כל המקבל עליו עול תורה

סיפור מרגש ביותר התרחש במסגרת שיעורי הדף היומי. המעשה אירע בעיר הקודש ירושלים, כפי שמספר במכתבו מגיד השיעור, הרב מרדכי ב. שליט"א.

בס"ד לכבוד "מאורות הדף היומי" **ברצוני** לשתפכם יחד עם קהל לומדי הדף היומי וכל הקוראים הנכבדים, בהתרחשות מופלאה שאירעה להר"ר י. פ. ה"ן, עם הצטרפותו לשיעור הדף היומי. היה זה בתחילת לימוד מסכת פסחים. **לאחר** תפילת ערבית בליל שבת קודש, ניגשתי לר' י. והצעתי לו להשתתף בשיעור דף היומי המתקיים מידי יום בבית הכנסת בו אנו מתפללים. **זה** מכבר חפצתי לגשת אליו, ומסיבות שונות לא יצא הדבר על הפועל. אולם, עם תחילת לימוד מסכת פסחים, פניתי אליו וסיברתי את אזניו, כי בקרוב מתחילים ללמוד מסכת פסחים.

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות חזכים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד *3029 נכשיו
חודש ראשון התנסות חינם

דף נג/א בשאר ימות השנה מניין

"עבודת יום הכיפורים" בשאר ימות השנה

סדר עבודת יום הכיפורים מתואר בפרוטרוט במסכתנו על פני פרקים שלמים, תוך תיאור מדוקדק של מעשיו של הכהן הגדול בכניסתו לקדש הקדשים, מערכת הקרבנות ועבודתם.

סדר זה מתואר בתורה בארכה על פני שלושים וארבעה פסוקים בתחילת פרשת אחרי מות, והקורא בפרשה זו מוצא עצמו שרוי בתמיהה רבתי: רק באחד הפסוקים האחרונים מובהר כי מדובר על יום הכיפורים! "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן... דבר אל אהרן אחיך, ואל יבוא בכל עת אל הקדש... בזאת יבוא אהרן אל הקדש בפר בן בקר... כתונת בד קדש ילבש...". רק בפסוק העשרים ותשעה חושפת התורה: "והיתה זאת לכם לחקת עולם, בחודש השביעי בעשור לחדש". הנה כי כן, נתגלה לבסוף כי מדובר על יום הכיפורים. תופעה זו דורשת הסבר, לאור יתר פרשיות התורה העוסקות במועדים ובקרבנותיהם, בהן מוזכר התאריך או שם המועד לפני פירוט דיניהם.

כניסה לקדש הקדשים בכל ימות השנה: בספרים רבים מובא חידוש מרתק ביותר משמו של הגאון מוילנא זצ"ל, כי אכן, פרשת אחרי מות אינה עוסקת ביום הכיפורים דווקא! בכל יום בשנה רשאי היה אהרן הכהן להכנס לקדש הקדשים, ובלבד שיעשה כסדר העבודה המפורט בפרשת אחרי מות. אמת, אחת בשנה הוא חייב להכנס, ביום הכיפורים, אך גם ביתר ימות השנה הוא רשאי להכנס. המדובר על אהרן הכהן בלבד, כהן גדול אחר אינו רשאי להכנס אימתי שיחפץ.

הגאון מוילנא מפנה את תשומת הלב למדרש מפורש (ויקרא רבה פרשה כ"א, אות ז', וכן הוא במדרש שמות רבה סוף פרשת תצוה אות ח'): "בכל שעה שהוא רוצה ליכנס - יכנס. רק שיעשה כסדר הזה" (ראה חכמת אדם, בסוף קונטרס מצבת משה, ע"ש) [אלא שנחלקו האחרונים, האם זה נאמר דווקא ל"אהרן הכהן" או דווקא ב"אהל מועד" וגם לאלעזר ששימש תחת אביו ככהן גדול שבמדבר, נאמר דין זה. עיין משך חכמה ועמק דבר תחילת פרשת אחרי מות].

יסודו של הגר"א מיישב באחת תמיהות שונות, להלן שלש מהן.

בפרשת אחרי מות נאמר, כי על אהרן להקריב את "איל העם" ביום היכנסו לקדש הקדשים. והנה, בפרשת פנחס מונה התורה את כל הקרבנות שיש להקריב ביום הכיפורים, כולל "איל העם", ולדעת רבי (לעיל ג/א) אין כוונת התורה שיש להקריב שני אלים, אלא הוא האיל מפרשת אחרי מות.

האם עינינו חוזות בתופעה שאין כמותה, שהתורה חוזרת ושונה פעמיים, כי יש להקריב קרבן מסויים? לאור דברי הגר"א הדברים מיושבים באופן נפלא. האיל הנזכר בפרשת אחרי מות, מתייחס לכניסת אהרן אל קדש הקדשים בכל מועד שהוא, ואילו בפרשת פנחס, נמנה האיל עם יתר המוספים הקרבים ביום הכיפורים [ועולה קרבן זה בין לכניסת אהרן לקדש הקדשים ובין למוספין, ראה עמק דבר שם]. ומכאן לתמיהה נוספת המתיישבת לאור חידושו של הגר"א.

הבית יוסף (או"ח סימן קל"ג) כותב, כי אמנם הקטורת שהוקטרה בבית המקדש מנתה מרכיבים שונים, אך רק העדרם של אחד עשר הסממנים מעכב את כשרותה, ואילו העדר יתר המרכיבים, בהם "מעלה עשן" - עשב מיוחד הגורם לעשן הקטורת להתמר מעלה מעלה - אינו מעכב את הקטורת.

למרבה הפלא, לכאורה דבריו סותרים באופן מוחלט גמרא מפורשת. בגמרתנו נאמר על הקטורת של יום הכיפורים: "לא נתן בה מעלה עשן, או שחיסר אחת מכל סמניה - חייב מיתה... אין לי אלא ביום הכיפורים, בשאר ימות השנה מניין? תלמוד לומר וכסה"; הרי לנו, כי גם בקטורת של כל ימות השנה חובה לכלול את "מעלה עשן"? כיצד זה קבע הבית יוסף כי אינו מעכב?

תמיהה זו הקשה המשנה למלך (הלכות כלי המקדש פ"ב הלכה ג') ובעקבות כך דנו אחרונים רבים, שמא הנאמר בסוגייתנו לא נפסק להלכה (ע"ש במשנה למלך בשם השער אפרים, באר שבע כריתות דף ו', מנחת חינוך מצווה ק' ועוד).

אולם, בעל חכמת אדם כותב (שם), כי לאור יסודו של הגר"א, יש מקום ליישב תמיהה זו, כי נכונים דברי הבית יוסף גם נכונים - קטורת של כל ימות השנה שאינה כוללת "מעלה עשן" כשרה, ואילו גמרתנו המתייחסת לקטורת של "שאר ימות השנה" מתכוונת לקטורת שהיה אהרן הכהן מקטיר בשאר ימות השנה... עת ביקש להכנס לקדש הקדשים. קטורת זו אכן זהה לקטורת של יום הכיפורים, ששתיהן ניתנו בקדש הקדשים.

תמיהה נוספת המיושבת, ובה נסיים, היא שאלתו של השאגת אריה (סימן ע"א) המעיר (ע"פ גמרתנו, ע"ש), מדוע טרחה התורה לציין כי כהן גדול המחסיר את אחד מסממני הקטורת של יום הכיפורים חייב מיתה. הן בלאו הכי הוא מתחייב מיתה, על שהבעיר קטורת ביום הכיפורים שלא לצורך, ומלאכת הבערה אסורה ביום הכיפורים? [ע"ש שכתב שאינה קושייה].

אולם, לאור הדברים האמורים, מובן היטב, מפני שהוא רשאי לעשות את סדר עבודת יום הכיפורים בכל יום בשנה בו חפץ הוא להכנס לקדש הקדשים... גם ביום חול, ולשם כך נזקקה התורה להורות, כי בחסרו אחד מסממני הקטורת, הוא מתחייב מיתה (ברכת פרץ, אחרי מות).

דף נג/ב לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה

יצד התפלל הכהן הגדול בארמית?

בתפילת הכהן הגדול בבית המקדש ביום הכיפורים נכלל קטע הנאמר בארמית: "ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה", לא יסור שבט מיהודה", לא תסור המלכות משבט יהודה.

הוא השיב לי מיד, כי גם נפשו חשקה בתורה, אך קיימת בעייה רצינית החוצצת בינו לבין השיעור. בעייה זו די מוכרת בקרב בני אנוש מעת עמדם על דעתם, ושמה "זמן". אין זמן. **למחרת**, ביום שבת קודש, הוא הגיע לבית הכנסת בזמן השיעור, התיישב בסמוך, וכאשר פרץ וויכוח בין לומדי השיעור, זה אומר בכה וזה אומר בכה, הערער ר' י. ונשבה בקסם לימוד הגמרא. **למחרת** הוא הופיע, ומאז... הוא נמנה על הקבועים שבלומדי השיעור. **עם** סיום מסכת פסחים ניגש אלי ר' י. ואמר, "אני חייב לספר לך משהו".

- "אתה זוכר, את אותו ליל שבת, בו הסברתי לך כי אין לי זמן?"

- "בוודאי".

- "אספר לך מה היו שיקולי. **בעבודה** בה אני עוסק, אין אפשרות להפסיק. היא דורשת רצף מוחלט. הפסקה באמצע העבודה גורמת לי הפסדים כספיים ניכרים, הן מפני שבאותה שעה איני עובד, והן מפני שבכך נקטע רצף העבודה. זאת, ועוד: באותה שעה בה נמסר השיעור אני עסוק באופן מיוחד. זה הזמן בו אני נוסע לבית הלכות כדי לאסוף את העבודות ולהחזירן, ואם אדלג, אפילו על ערב אחד, אני עלול להפסיד אלפי שקלים. עבודתי קשה ומתישה, אני מקבל עבודות מכל רחבי העיר, ועיתים עלי לנסוע מקצה העיר לקצה השני.

וראה זה פלא!!! מאז הצטרפתי לשיעור דף היומי, לפתע חלו שני שינויים מהותיים באופי עבודתי: א. ההזמנות שאני מקבל מרוכזות תמיד באותו אזור, כך שזמן האיסוף קצר בהרבה ממה שהיה קודם לכן. ב. בעבר ההזמנות היו קטנות יחסית ועתה כמות העבודה בהזמנה אחת גדלה בעשרת מונים, כך שזמן האיסוף והעבודות הצטמצם עד לכדי רבע!!! לעומת העוסק שלפני הצטרפתי לשיעור, ואף הרווחים - לא רק שלא קטנו, אלא אף גדלו... **במסיבת** סיום מסכת פסחים כבר היה הרב יפ. אחד מבעלי השמחה והרגיש קבלת התורה אמיתית, "כי טוב סחרה מכל סחורה".

אכן, ואומר המדרש "אמר הקב"ה שמעו לי שאין אדם שומע לי ומפסיד" (מדרש רבה, דברים ד').

בכבוד רב

מ. ב.

מגיד שיעור,

בית המדרש "חברון",

הר נוף, ירושלים

לא נותר לנו אלא להזכיר את דברי התנא במסכת אבות (פרק ג' משנה ה'): "רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". רבי עובדיה מברטנורה מבאר: "דרך ארץ - עמל וטורח הפרנסה, לפי שמלאכתו מתברכת! **רבינו** יונה כותב על המשנה: "ועול דרך ארץ - לא יצטרך לעשות מלאכה הרבה לצורך פרנסתו, ובמעט יספיק לו לכדי חיותו. כי מלאכת הצדיק מתברכת ונפשו שמחה בחלקו".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף נ/א בזאת יבא אהרן אל הקדש **קורות שנת ת"ח**

בשנת ת"ח פרסמו כמה מן המקובלים הגדולים, כי שנה זו ראויה לביאת משיח; "זאת" מספרה ת"ח - בזאת יבוא אהרן אל הקודש.

כאשר עברה השנה ומשיח לא בא פרסם הש"ך קול קורא ובו כתב - "מאת ה' היתה זאת" מאת ה' היה שבשנת 'זאת' 'היא נפלאות בעינינו', נראה נפלאות; אולם "זה היום עשה ה'", המניעה

הדף היומי

יומא מ"ט-נ"ה

י"ט-כ"ה סיון

הקטע הארמי בתפילה מתמיה ביותר, מדוע לא נאמר הנוסח בלשון הקודש? בשם הגאון מוילנא זצ"ל ובשם גדולים נוספים מובא לבאר, כי עיקרו של מנהג זה נעוץ בהלכה שאין לומר פסוקים בעל פה. מאחר שהכהן הגדול מבקש בקשה שהיא ציטוט של פסוק (בראשית מט/ע), "לא יסור שבט מיהודה", והוא לא היה יכול להכניס עמו חומש לקדש הקדשים, לפיכך התפלל בקשה זו בלשון ארמית (ש"ת תירוש ויצהר סימן קכ"א אות א').

אכן, מעניין לגלות, כי הרמב"ם מעתיק את הנוסח בלשון הקודש, אך הוא משנה מנוסח הפסוק ומוסיף: "לא יסור שבט מבית יהודה". יתכן, כי אמנם הכהן אמר את תפילתו בלשון הקדש, אך שינה מנוסח הפסוק... (ילקוט הגרשוני, השמטות ליומא דף נ"ב).

אולם עדיין עומדת בפנינו תמיהה רבתי. הלכה היא, כי "לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי" מפני שאין מלאכי השרת מכירים בלשון זו (סוטה לג/א), ואינם יכולים לסייע לקבלת התפילה. מדוע, איפוא, התפלל הכהן הגדול בארמית? יש שכתבו, כי הטעם לכך הוא מפני שממילא המלאכים לא סייעו לתפילת הכהן הגדול, שהרי בחז"ל נאמר שבשעה שהכהן הגדול עובד בבית המקדש ביום הכיפורים, אפילו מלאכים אינם שוהים בו (תירוש ויצהר, שם, בהמשך הדברים, ומחזור אהלי יעקב דף קמ"ד). ברם, יש להעיר על כך: מניין שהמלאכים המסייעים בקבלת התפילות צריכים להמצא במקום התפילה? עלינו, איפוא, לתור אחר תשובות אחרות לתמיהה זו.

הכהן הגדול כשליח ציבור: אחת התשובות לשאלה זו פותחת בשאלה מרתקת: תפילתו של הכהן הגדול - תפילת יחיד היא או תפילת ציבור?

במחשבה ראשונה נען ונאמר כי היא תפילת יחיד, שהרי הוא לבדו מתפלל ואין איש אתו. אולם, נראה כי אין הדבר כן. הכהן הגדול אינו עובד את עבודת יום הכיפורים עבור עצמו, כי אם עבור הציבור כולו. אף תפילתו, תפילת שליח הציבור היא. נכון הוא, שאין אדם נוכח בתפילתו, אך מאחר שכל מהותו ותפקידו כשליח העם לעבודה, גם תפילתו זו שייכת לתפקיד זה והיא מוגדרת כתפילת ציבור. כלומר, הכהן מתפלל עבור הציבור, לא כיחיד המתפלל עבור רבים, אלא ככל תפילתו של שליח הציבור על שולחיו. והנה, בגמרא (סוטה שם) נאמר, כי ציבור יכולים להתפלל בארמית. מאחר שהסברנו כי תפילת הכהן הגדול היא תפילת ציבור, הרי שהוא יכול להתפלל בארמית! (ספר תורת יעקב עה"ת, לגר"ח סופר שליט"א, פרשת אחרי מות).

מקום השראת השכינה: אולם בעל שאגת אריה כותב (בגבורת ארי, כאן) כי היישוב הנכון הוא, שבית המקדש הוא מקום השראת השכינה, והתפילות הנאמרות בו אינן זקוקות לסיועם של המלאכים, וכפי שאמרו חז"ל במסכת שבת (יא/ב), שליד מראשותיו של חולה אפשר להתפלל בארמית, מאחר שהשכינה שורה שם [ע"ש שכתב בקצרה כתירוץ הקודם "ושמא כה"ג אלים תפילתו כציבור דמי"].

יש להוסיף, כי בונה המקדש הראשון, שלמה המלך ע"ה, התפלל בעת בניית המקדש (מלכים א' פרק ח'), "וגם אל הנכרי... ובא והתפלל אל הבית הזה... אתה תשמע השמים מכון שבתך", ונאמר (ישעיהו נו/ז), "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים". מכאן שכל הנכרים יכלו להתפלל במקדש - ויש להניח שבכל שפה שהיא - ותפילתם היתה נשמעת. הרי שבבית המקדש מתקבלות התפילות בכל השפות (תורת יעקב שם). לדעת בעל קהילות יעקב זצ"ל, לא הכהן גורם ולא המקום גורם, אלא הזמן גורם. בעשרת ימי תשובה מותר להתפלל בארמית. הן כבר אמרנו שציבור יכול להתפלל בארמית. נזכיר, כי הגמרא אומרת (בר"ה יח/א), כי תפילת יחיד בעשרת ימי תשובה כחה יפה כתפילת ציבור שבכל השנה. מעתה אפשר לומר, כי בימים אלה, שיום הכיפורים בכללם, אין כל מניעה להתפלל בארמית, ממש כציבור בכל ימות השנה, שאינו נזקק לסיועם של מלאכים (שמעות חיים ח"ב סימן כ"א, ועל דרך זה כתב בשו"ת תירוש ויצהר שם).

היא מפני היום - "היום אם בקולו תשמעו", יש להקדים תשובה ומעשים טובים... (פרדס יוסף).

דף נב/א החיצונה היתה פרופה מן הדרום ופנימית מן הצפון

כחמה ורק אחר כך עושר

הדרום רומז לחכמה והצפון לעושר: הרוצה להחכים ידרים ולהעשיר - יצפין (ב"ב כה/ב). **הסדר** הנכון הוא קודם להדרים ולהחכים ורק אחר כך לפנות אל העושר. לפיכך בבית המקדש, בכניסה לקדש הקדשים, היו שתי פרוכות, החיצונה היתה פרופה (פתוחה במעט) מן הדרום, והשנייה מן הצפון. לאמר: קודם לך אל הדרום, ורק אחר כך הצפן צפונה... (בן יהוידע).

דף נב/ב חמש מקראות בתורה אין להן הכרע... מחר

הלחם בעמלק - מחר

"וצא הלחם בעמלק - מחר - אנכי נצב על ראש הגבעה". אין הכרע האם המילה "מחר" שייכת לתחילת הפסוק או לסופו.

איזו השלכה מעשית יש לשאלה זו, אם לפרש את הפסוק "וצא הלחם בעמלק מחר" או "מחר אנכי נצב על ראש הגבעה"? - אם להלחם בעמלק היום או מחר. **היה** אומר הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, כי מרומות כאן מידה עמלקית שיש לעוקרה, ושמה: מחר... מתחבולות היצר, כשרואה התעוררות באדם, מציע לו לדחות הענין למחר... בעמלק זה יש להילחם.

דף נג/ב לא היה מאריך בתפילה

הקהל צועד אחר הרב

מספרים היו בקהילות פולין על רב אחד שהיה מקצר בתפילתו מאד. אמרו לו: אין הרהורי כי הרב יגמור את התפילה קודם הקהל! ענה להם: איפוא מסתברא, אני גומר ראשון וכל הקהל צועד אחרי...

דף נג/א שלא יתקן מבחויז וכניס להוציא מלבם של צדוקים

דרכם של מחנכים

"דרכם של מורים ומחנכים בישראל, שקודם מתקנים מבפנים, שיהא ליבו אש להבה לעבודת בוראו, ורק לאחר מכן משפיע מבחוץ לאחרים ובשל כך הדברים יוצאים מן הלב וממילא נכנסים ללב. לעומתם, מנהיגי שוא, מטיפים לאחרים. בו בזמן שליבם רחוק מן הדבר, הם "מתקנים" מבחוץ, ורק אחר כך מכניסים אל ליבם, אין זו דרכם של חכמים..." (דברי שערי חיים).

דף נג/ב וכך היה מונה

כך וכך...

אמר אחד מגדולי ראשי הישיבות על המתחייבים ממון ואינם נותנים: בגמרא (כתובות קג/ב, ועוד) נאמר, "כמה אתה נותן לבנך - כך וכך". מה פשר הביטוי 'כך וכך', האם לא די בכך? אחד? **אלא**, רמז יש כאן. מוצאים אנו "וכך היה אומר", וכן "וכך היה מונה". צרה גדולה היא שיש שה"כך היה אומר" לתת מממונו אינו משתווה עם "וכך היה מונה"... **לפיכך** אמרו "כמה אתה נותן לבנך כך וכך", ששני "כך" אלו שווים הם...

לעילוי נשמת
הר"ר **שלמה קרופניק** ז"ל
ב"ר אריה ישראל ז"ל נלב"ע י"ט בסיון תשט"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו ר' אריה ישראל שכטר שיחי

לעילוי נשמת
הר"ר **אהרן פרידמן** ז"ל
ב"ר חיים קלונימוס קלמן ז"ל נלב"ע כ"ב בסיון תשנ"ט
מיקירי בית המדרש סוכוטשוב
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחי

גומרים ש"ס
ב-5 דקות ליום,
זוכים בשפע גדול

ורו"ח לימוד התורה כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה
הגר"ח קנייבסקי שליט"א הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חנים התקשר עכשיו: *3764

מחזור "תורת משה"
משנת הדף
עם פניני השולחן המד
בברכת גדולי ישראל